

**UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE DREPT ȘI ȘTIINȚE SOCIALE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT :

DEMNITATEA PERSOANEI UMANE ÎN DREPTUL CIVIL ROMÂN

**Conducător științific:
Prof. univ.dr. ION DOGARU**

**Doctorand :
Paraschiv Ion**

**CRAIOVA
2014**

REZUMAT TEZĂ DE DOCTORAT

Conceptul demnității umane a cunoscut o evoluție îndelungată. Idee străveche, demnitatea reprezintă o cerință mai veche decât orice formulare filosofică care înseamnă faptul că ceva este datorat ființei umane pentru simplul fapt că este om. În lumea romană, demnitatea a fost văzută atât în legătură cu statutul rezultat dintr-o funcție, cât și ca o calitate morală recunoscută pe baza meritului și a onoarei dobândite în societate. Filosoful Immanuel Kant pare să fi definit cel mai bine demnitatea în epoca modernă. Conceptul demnității umane a apărut în dreptul internațional și în sistemele de drept naționale ca urmare a experiențelor traumatizante ale fascismului, național-socialismului și imperialismului nipon. Impactul acestor evenimente a avut o rezonanță asupra ansamblului umanității, generalizându-se un sentiment de respingere a tot ceea ce aducea atingere ființei umane în esența sa. După cum s-a spus, sensul prim al acestei demnități este de a reprezenta juridic refuzul excluderii și al degradării umanității omului.

Etimologia cuvântului «demnitate» este lămuritoare. Termenul «demnitate» provine din latinescul «dignus» care trimite la «decet» cu semnificația «se cuvine», de unde derivă două substantive: „decus” și „decor”. „Decus” înseamnă bună-cuviință, decență, demnitate, de unde „onoare” și „frumusețe”, frumusețea fizică însoțind-o pe cea morală, acest ultim sens fiind rezervat mai degrabă latinescului „decor”. Demnitatea, în esența sa filosofică, are ca scop să unească corpul cu spiritul. În limba greacă, echivalentul termenului „demnitate” este „axios” (ceea ce este decent, ceea ce valorează), de unde a rezultat cuvântul axiomă, adică o propoziție evidentă în sine, care se sustrage oricărei demonstrații. Demnitatea este o noțiune polisemantică, care are trei sensuri. Mai întâi, demnitatea este o calitate atașată unui rang sau funcție oficială, ca de exemplu în cazul normelor deontologice ale unei anumite profesii care sancționează actele care sunt derogatorii de la demnitatea unei anumite profesii. În al doilea sens, individualist (demnitatea în act), are două dimensiuni: dimensiunea morală, care se referă la calitățile morale ale unei persoane și comportamentul său care trebuie să reflecte curaj, stăpânire de sine, puterea de a trece peste o situație dificilă și dimensiunea corporală care se referă la controlul pe care individul îl exercită asupra propriului corp, asupra imaginii sale fizice și asupra imaginii pe care o proiectează în societate. În cel de-al treilea sens, universalist sau fundamental, demnitatea este înnăscută și simpla apartenență la genul uman este suficientă pentru ca o persoană să

dobândească demnitate, fără să conteze acțiunile, gesturile și modul său de comportament. Afirmările sau imputările defăimătoare privind săvârșirea de către o persoană a unor fapte care, dacă ar fi adevărate, ar expune persoana disprețului public sau unor sancțiuni legale, umilirea sau înjosirea în fața propriilor ochi sau în fața altora, poate să fie considerată ca fiind o atingere adusă demnității, tinzând să excludă pe individ din comunitatea din care face parte, și provocându-i suferințe psihice.

În schimb, reputația se referă la aprecierea, bunul renume, respectul și considerația de care se bucură o persoană din partea celor cu care interacționează, părerea publică pozitivă care se câștigă în mod concret prin calități, însușiri și merite persoane, adică la imaginea pe care ceilalți o au despre persoană și are un caracter dobândit. Atât onoarea, cât și o bună reputație se pot dobândi prin propriile fapte, gesturi și acțiuni și se pot pierde. Onoarea este un sentiment complex, determinat de percepția pe care fiecare persoană o are despre demnitatea sa, dar și despre modul în care ceilalți o percep sub acest aspect. Onoarea nu are doar un caracter individual, ci și un caracter social, de unde rezultă legătura care există între ea și reputație, care poate merge până la sinonimie: o atingere adusă reputației înseamnă o atingere adusă onoarei.

Plecând de la premisele de ordin conceptual expuse mai sus, ne-am îndreptat apoi atenția în capitolul IV din lucrare asupra dreptului la demnitate. La sfârșitul secolului al XIX-lea, în doctrina juridică germană, a fost consacrată o teorie a drepturilor personalității în scopul remedierii imposibilității de a utiliza cu suplețe mecanismul răspunderii civile delictuale pentru a sancționa atingerile aduse persoanei. În plus, Curtea federală de Justiție a consacrat un drept general al personalității pornind de la dispozițiile art. 1 și 2 din Legea fundamentală germană. Doctrina franceză de la începutul secolului XX s-a inspirat foarte mult din cea germană, în anul 1909, H.E. Perreau publicând articolul "*Des droits de la personnalité*", în *Revue trimestrielle de droit civil*, articol ce constituie o primă încercare de sistematizare. În dreptul francez, soluțiile legislative au transpus orientările doctrinare și jurisprudențiale. Astfel, prin Legea nr. 70-643 din 17 iulie 1970 cu privire la consolidarea garantării drepturilor individuale ale cetățenilor a fost modificat art. 9 din Codul civil și recunoscut dreptul la viață privată; Legea nr. 93-2 din 24 august 1993 privind reforma Codului de procedură penală a prevăzut protecția civilă a prezumției de nevinovăție în temeiul art. 9-1 din Codul civil fr.; iar prin Legea nr. 93-653 din 29 iulie 1994 cu privire la respectul corpului uman, s-au introdus în Codul civil francez în Cartea I, Titlul II, în capitolul II – Despre respectul corpului uman, articolele de la 16 până la 16-9 și în

capitolul III – Despre examenul caracteristicilor genetice ale unei persoane și despre identificarea unei persoane pe baza amprentelor sale genetice, articolele de la 16-10 până la 16-13.

Drepturile personalității sunt drepturi inerente persoanei umane, care aparțin de drept oricărei persoane fizice (înnăscute și inalienabile) pentru protejarea intereselor sale primordiale. În literatura de specialitate, română și străină, nu există un acord deplin în ceea ce privește determinarea drepturilor personalității, fiind pus accentul pe dificultatea de a sistematiza această materie, precum și de a caracteriza, de a inventaria drepturile componente. De o manieră generală, se poate afirma că nu există o opinie unanim acceptată cu privire la lista drepturilor personalității și că fiecare autor dezvoltă propria sa abordare. În doctrina română, într-o opinie la care ne raliem, drepturile personalității sunt clasificate în funcție de momentul în care în care ocrotesc valori indisolubil legate de umanitatea persoanei fizice și anume în timpul vieții sau după decesul ființei umane și în funcție de conținutul drepturilor reglementate în drepturi care ocrotesc corpul uman și funcțiile sale biologice și psihice (dreptul la viață, dreptul la sănătate, dreptul la integritate fizică și psihică) și drepturi ce ocrotesc valori morale (dreptul la demnitate, dreptul la liberă exprimare, dreptul la viață privată, dreptul la imagine, dreptul la respectarea memoriei persoanei decedate).

Pornind de la prevederile art. 54 din Decretul nr. 31/1954 ce enumeră principalele drepturi personale nepatrimoniale și anume: dreptul la nume sau pseudonim, la onoare, la reputație și dreptul personal nepatrimonial de autor al unei opere științifice, literare sau tehnice, în dreptul român, până la apariția noului Cod civil în care sunt în mod expres consacrate cu această denumire în art. 58, conceptul de drepturi ale personalității a apărut în literatura de specialitate. Drepturile personalității au fost incluse în categoria drepturilor personale nepatrimoniale. Clasificarea realizată prin dispozițiile art. 54 alin. (1) din Decretul nr. 31/1954 prezenta și neajunsul de a fi omis drepturi ale personalității primordiale, cum ar fi dreptul la viață, dreptul la integritate fizică, dreptul la viață privată. Decretul nr. 31/1954 nu se referea expres la dreptul la demnitate, dar a prevăzut protecția onoarei și a reputației persoanei. Drepturile personalității nu se integrează în patrimoniul persoanei care desemnează o universalitate de drepturi și de obligații patrimoniale care aparțin unei persoane.

Capitolul al II-lea cu indicația generică „Respectul datorat ființei umane și drepturilor ei inerente”, din Cartea I – „Despre persoane”, Titlul II – „Persoana fizică” este structurat pe 4 secțiuni după cum urmează: secțiunea 1 –Dispoziții comune (art. 58 – 60); secțiunea 2 – dreptul

la viață, la sănătate și la integritate ale persoanei fizice (art. 61 – 63); secțiunea 3 – Respectul vieții private și al demnității persoanei umane (art. 70 – 77) și secțiunea a 4-a – Respectul datorat persoanei și după decesul său (art. 78 – 81).

Drepturile personalității sunt supuse legii în vigoare la data exercitării lor și orice atingere adusă acestor drepturi este supusă legii în vigoare la data săvârșirii faptei. În raporturile de drept internațional privat, existența și conținutul drepturilor personalității sunt supuse legii naționale a persoanei fizice, potrivit art. 2577 C. Civ. Pretențiile de reparații întemeiate pe o atingere adusă vieții private sau personalității, inclusiv prin mass-media sau prin orice alt mijloc de informare, sunt cârmuite, la alegerea persoanei lezate, în conformitate cu dispozițiile art. 2642 C. Civ., de: a) legea statului reședinței sale obișnuite; b) legea statului în care s-a produs rezultatul păgubitor; c) legea statului în care autorul daunei își are reședința obișnuită sau sediul social. În cazurile prevăzute la lit. a) și b), se impune condiția ca autorul daunei să fi trebuit în mod rezonabil să se aștepte ca efectele atingerii aduse personalității să se producă în unul din acele state. Dreptul la replică împotriva atingerilor aduse personalității este supus legii statului în care a apărut publicația sau unde s-a difuzat emisiunea. Primul alineat al art. 72 din Noul Cod Civil conține dispoziția potrivit căreia orice persoană are dreptul la respectarea demnității sale, pentru ca în alineatul următor să indice conținutul acestui drept (format din onoarea și reputația persoanei) și să interzică orice atingere adusă demnității sau reputației, fără consimțământul titularului ori fără respectarea limitelor prevăzute de art. 75. Atingerile aduse onoarei sau reputației pot să îmbrace forma insultei, care constă în adresarea unor expresii jignitoare sau a unor invective și a calomniei care constă în afirmații sau imputări referitoare la săvârșirea unei fapte de natură să supună persoana desconsiderării, oprobriului public sau chiar unor sancțiuni.

Ca drept inerent ființei umane, dreptul la demnitate are ca titular orice persoană fizică și se stinge la decesul său. Fiind un drept al personalității, dreptul la demnitate are caracterul juridice ale acestei categorii, și anume: este un drept absolut, deci opozabil erga omnes, toate persoanele fiind obligate să nu săvârșească fapte de natură să îi aducă atingere; insesizabil, în sensul că nu poate fi urmărit silit pentru realizarea creanțelor creditorilor; intransmisibil (la moartea persoanei se stinge și nu se poate transmite, în principiu, moștenitorilor); imprescriptibil extinctiv și achizitiv; cu caracter strict personal și cu caracter universal, adică aparține tuturor persoanelor. Articolul 75 din Codul Civil prevede două categorii de limite ale exercitării dreptului la demnitate, și anume: limite care pot fi impuse de autoritățile statului și limite care

rezultă din exercitarea drepturilor similare ale altuia. Nu constituie o încălcare a acestui drept atingerile permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte (art. 75 alin. (1)) și nici exercitarea drepturilor și libertăților cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte (art. 75 alin. (2)).

Codul Civil aduce soluții noi în ce privește mijloacele juridice civile de apărare a drepturilor personale nepatrimoniale în Titlul IV- “Apărarea drepturilor nepatrimoniale”, din Cartea I – “Despre persoane”, articolele de la 252 la 257, dispoziții care se aplică și dreptului la demnitate. Aceste dispoziții trebuiesc corelate cu dreptul comun în materie, răspunderea civilă delictuală reglementată în articolele de la 1349 la 1391 din Codul Civil.

În funcție de momentul săvârșirii faptei ilicite, persoana fizică al cărei drept al personalității a fost încălcat, poate să solicite instanței luarea următoarelor măsuri: *a*) interzicerea faptei ilicite, dacă este iminentă; *b*) dacă acțiunea ilicită este actuală, instanța poate să dispună încetarea încălcării și interzicerea ei pentru viitor; *c*) pentru o faptă petrecută în trecut, dar care lasă să subziste tulburarea, instanța de judecată poate să constate caracterul său ilicit (art. 253 alin. (1) C. Civ.). În cazul dreptului la demnitate, sunt aplicabile dispozițiile art. 253 alin. (2) C. Civ. care dispune: “Prin excepție de la prevederile alin. (1), în cazul încălcării drepturilor nepatrimoniale prin exercitarea dreptului la libera exprimare, instanța poate dispune numai măsurile prevăzute la alin. (1) lit. b) și c)”. Este posibilă exercitarea separată, succesivă a acțiunilor în funcție de momentul săvârșirii faptei ilicite (înainte, pe parcursul sau după desfășurarea acțiunii ilicite), dar și transformarea unei acțiuni în alta, dacă desfășurarea activității ilicite este mai alertă decât procedura judiciară.

În plus, instanța de judecată poate să dispună obligarea autorului faptei să publice hotărârea de condamnare pe cheltuiala sa și se pot lua orice alte măsuri pentru încetarea faptei ilicite sau pentru repararea prejudiciului cauzat. Principiul reparației integrale a prejudiciului impune aducerea la cunoștința publicului a numelui autorului faptei ilicite, în cazul în care instanța dispune obligarea la publicarea hotărârii de condamnare.

Potrivit art. 253 alin. (4) C. Civ., titularul dreptului la demnitate poate obține indemnizarea prejudiciului nepatrimonial, dreptul la acțiune fiind supus prescripției extinctive. Dacă dreptul la acțiune privind dreptul la demnitate este imprescriptibil ca o consecință directă a inalienabilității sale, dreptul la acțiunea civilă pentru repararea daunelor cauzate prin încălcarea

acestui drept este supus regimului comun al prescripției extinctive, deoarece are obiect patrimonial distinct de obiectul dreptului subiectiv încălcat. Soluția noului Cod civil este în acord cu orientarea practicii judiciare care a decis, în ceea ce privește termenul în care poate să fie exercitată acțiunea pentru repararea daunelor morale ce constau în încălcarea unor drepturi personale nepatrimoniale că, deși aceste drepturi sunt imprescriptibile, indemnizarea daunelor produse prin încălcarea lor, fiind pecuniară, constituie un drept de creanță care este prescriptibil potrivit art. 1 din Decretul nr. 167/1958.

Dacă voința de a exercita dreptul la demnitate a fost exprimată, atingerea adusă dreptului subiectiv atrage răspunderea civilă, fără să fie necesară proba prejudiciului suferit, deoarece, se prezumă, „iuris et de iure”, că prin atingerea adusă dreptului subiectiv s-a creat și diminuarea patrimoniului reclamantului. În materia drepturilor personalității, legea prezumă în mod absolut interesul, iar manifestarea de voință este lăsată la latitudinea persoanei. Prin urmare, poate fi angajată răspunderea civilă fără să fie necesară proba prejudiciului suferit, numai în măsura în care persoana prejudiciată și-a manifestat în mod expres interesul de a fi despăgubită pentru daunele morale suferite.

Pe de altă parte, potrivit art. 255 C. Civ., pe cale de ordonanță președințială, instanța de judecată poate să hotărască luarea unor măsuri provizorii în special încetarea, cu titlu provizoriu, a acțiunii prejudiciabile și luarea măsurilor necesare pentru conservarea probelor. Pentru prejudiciile aduse prin mijloacele presei scrise sau audiovizuale, instanța de judecată poate dispune încetarea cu titlu provizoriu a faptei prejudiciabile, doar dacă sunt întrunite cumulativ următoarele condiții: 1) prejudiciile cauzate reclamantului sunt grave; 2) nu există un motiv justificativ dintre cele enumerate de art. 75 din C. Civ. și 3) dacă măsura dispusă de instanță nu apare ca fiind disproporționată în raport cu prejudiciul ce a fost cauzat. Necesitatea întrunirii cumulative a condițiilor enunțate se traduce printr-un plus de protecție de care beneficiază libertatea presei.

Considerăm și noi, în acord cu opiniile care s-au exprimat în literatura recentă, că sistemul actual de protecție a drepturilor personalității nu s-a detașat complet de principiile care stau la baza răspunderii delictuale, deci, că nu se poate vorbi deocamdată de o autonomizare a regimului juridic aplicabil drepturilor personalității. Când persoana prejudiciată introduce o acțiune în despăgubiri sau în reparația patrimonială pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial, ce i-a fost cauzat, sunt aplicabile dispozițiile privind răspunderea civilă delictuală (art. 1349 și urm. C.

Civ.). În materia drepturilor personalității, prejudiciul nepatrimonial este un prejudiciu neeconomic, de obicei temporar, care constă în suferința încercată printr-o atingere adusă demnității ori vieții private, a cărei reparare nu constituie o compensare economică a unei valori nepatrimoniale, ci repararea satisfăcătoare a lezării unui drept al personalității. Încălcarea dreptului la demnitate se poate concretiza într-un prejudiciu moral, dar și într-un prejudiciu patrimonial, spre exemplu, în cazul în care în urma unor afirmații calomnioase care i-au lezat reputația pe plan profesional sau urmare a unui denunț calomnios, victimei i s-a desfăcut sau i s-a modificat contractul de muncă, cu consecința pierderii sau a reducerii salariului primit anterior.

Dispozițiile Codului civil actual se aplică faptelor ilicite cauzatoare de prejudicii săvârșite după data intrării sale în vigoare, și nu faptelor ilicite săvârșite anterior. În conformitate cu prevederile art. 3 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul Civil, actele și faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârșite sau produse înainte de intrarea în vigoare a Codului Civil nu pot să genereze alte efecte juridice decât cele prevăzute de legea în vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârșirii sau producerii lor. Potrivit dispozițiilor art. 103 din aceeași lege, „obligațiile născute din fapte juridice extracontractuale sunt supuse dispozițiilor legii în vigoare la data producerii ori, după caz, a săvârșirii lor”. În concluzie, pentru faptele ilicite cauzatoare de prejudicii săvârșite înainte de data intrării în vigoare a Codului civil actual, despăgubirile materiale se stabilesc cu respectarea legislației civile în vigoare la data producerii acestor fapte, respectându-se regula *tempus regit factum/actum*, iar nu conform prevederilor noului Cod Civil. În materia dreptului la demnitate, aplicarea principiului reparării integrale a prejudiciului nu poate să aibă decât un caracter aproximativ, deoarece aceste prejudicii nu au un conținut economic și nici un echivalent bănesc. Așa cum s-a făcut sublinierea în literatura juridică, și am indicat și noi, dacă se acceptă ideea acordării unei reparații, principiul conform căruia aceasta trebuie să fie integrală, trebuie atenuat în favoarea unei indemnizări cu un caracter compensatoriu, prin care victimei i se oferă un echivalent, care poate să fie o sumă de bani care îi permite să atenueze rezultatul dezagreabil al faptei ilicite prin intermediul anumitor avantaje.

Practica noastră judiciară a stabilit că libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul acesteia la propria imagine, prin folosirea unor cuvinte ofensatoare, vexatorii, iar stabilirea cuantumului despăgubirilor pentru prejudiciile aduse onoarei sau demnității persoanei presupune o apreciere subiectivă din partea

judecătorului care trebuie, însă, să aibă în vedere anumite criterii obiective rezultând din cazul concret dedus judecății, gradul de lezare a valorilor sociale ocrotite și se impune o apreciere a intensității și a gravității atingerii aduse acestora. La rândul ei, în literatura de specialitate s-a admis că problema stabilirii despăgubirilor pentru daunele morale nu poate fi redusă la evaluarea în sens economic, adică la o apreciere a demnității, onoarei, a sensibilității fizice sau psihice ale unei persoane în bani, ci, este vorba despre o operație complexă și delicată de apreciere multilaterală a aspectelor în care vătămările și consecințele cauzate se exteriorizează, intrând în puterea de apreciere a instanței de judecată. Prin urmare, la soluționarea cauzei, judecătorul trebuie să aibă în vedere principiul general conform căruia se soluționează problema despăgubirilor, și anume principiul reparării integrale a prejudiciului cauzat prin fapta ilicită, dar, în ceea ce privește repararea prejudiciului moral, restabilirea situației anterioare este aproape imposibilă, prin acordarea unor despăgubiri urmărindu-se doar procurarea unor satisfacții de către cel vătămat, în această materie neexistând criterii matematice, obiective pentru cuantificarea prejudiciilor, iar judecătorul dispune de o marjă largă de apreciere la stabilirea sumei ce trebuie plătită persoanei lezate, apreciind gravitatea impactului produs de către afirmațiile denigratoare asupra demnității, onoarei și reputației reclamantului. La stabilirea întinderii despăgubirilor, nu se ține cont de situația materială a victimei sau a autorului prejudiciului, acestea fiind elemente care pot fi luate în considerare doar la stabilirea modalității de plată a despăgubirilor, în sumă globală sau în rate. Așa cum rezultă din prevederile art. 253 alin. (4) și ale art. 1391 alin. (5), victima unei daune morale rezultată din atingerea unui drept al personalității, altul decât dreptul la viață, la sănătate și la integritate al persoanei fizice, poate să ceară despăgubiri bănești, după cum poate să le cumuleze pe acestea cu măsuri specifice și adecvate protecției dreptului personalității respectiv.

O secțiune distinctă este consacrată prezentării dreptului la replică și la rectificare. Apreciem că, pentru a întări protecția acordată demnității persoanei umane, ar fi fost de dorit ca noul Cod Civil să conțină prevederi privind dreptul la replică și rectificare, conceput nu ca un drept general la adevăr, ci ca un drept al unei persoane care se consideră lezată prin prezentarea unor fapte neadevărate în media să prezinte propria versiune asupra acestora, să corecteze informațiile inexacte sau să aducă completări pe care le consideră necesare unei înțelegeri corecte a situației. Considerăm că un prim argument în acest sens este dat de jurisprudența Curții Constituționale, care prin Decizia nr. 8/1996 a reținut că dreptul la replică nu este menționat

expres în Constituție, dar, caracterul constituțional al acestui drept rezultă dintr-o interpretare sistematică a dispozițiilor acesteia. Dreptul la răspuns pentru informațiile conținute în presa scrisă a fost reglementat de dispozițiile art. 72 – 75 din Legea presei nr. 3/1974, abrogată prin Legea nr. 95/2012. Sediul materiei privind dreptul la replică și la rectificare în audiovizual se află în Legea audiovizualului nr. 504/2002 și în Decizia nr. 220/2011 privind Codul de reglementare a conținutului audiovizual a Consiliului Național al Audiovizualului.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat cu privire la dreptul la replică în sensul că acesta reprezintă un element al dreptului la viață privată care este garantat de art. 8 din Convenția Europeană, având legătură cu protejarea reputației. Am manifestat o preocupare deosebită pentru a evidenția poziția C.E.D.O. în materia incriminării insultei și calomniei, în hotărârea pronunțată în cauza Cumpănă și Mazăre împotriva României, Marea Cameră stabilind că „aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, garantată de art. 10 din Convenție, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul difuzării unui discurs de incitare la ură sau la violență”. Prin urmare, posibilitatea aplicării unei pedepse cu închisoarea într-o cauză clasică de defăimare produce inevitabil un efect disuasiv disproporționat. Instanța europeană dă dovadă de tot mai multă rigurozitate în aprecierea pertinentei recurgerii la pedepse privative de libertate pentru jurnaliști, considerându-le disproporționate și atrage atenția statelor că trebuie să evite să adopte măsuri care pot determina presa și formatorii de opinie să nu își îndeplinească rolul de atenționare a publicului cu privire la chestiuni de interes general. De asemenea, judecătorul european are în vedere nu doar cuantumul sancțiunii penale, ci apreciază că în sine, condamnarea la o amendă penală conferă măsurile luate în privința solicitantului un grad ridicat de gravitate.

Într-o secțiune distinctă s-a realizat o prezentare retrospectivă asupra incriminării insultei și calomniei în dreptul român. De asemenea, s-a analizat poziția judecătorului național privind problema aflării în vigoare a normelor de incriminare a insultei și calomniei.

În capitolul V din lucrare, a fost ilustrată cu exemple practice relevante poziția Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, acesta reținând că discriminarea în sine este un afront adus demnității umane, iar tratamentul discriminatoriu are ca efect umilirea, degradarea sau interferența cu demnitatea persoanei discriminate, în mod particular când acest tratament se manifestă în public. De asemenea, a apreciat că tratând pe cineva mai puțin

favorabil datorită unor criterii inerente sugerează în primul rând dispreț sau lipsă de respect față de personalitatea sa.